

« Sancti missione, quæ omnia post modicum tem-
« pus futura sunt vobis. » His quoque addi potest,
secundum quod notat Hugo Cardinalis, tristitiam
illorum in jubiliu convertendam esse, propter
omnium gentiliu conversionem ad fidem, propter
peccatorum dandam remissionem, propter celestis
glorie remunerationem, quam illis promittebat. S.
Cyrillus Alexandrinus per vocem *gaudium*, beatitu-
dinem intelligit: « Perpetuum quippe est Sancto-
« rum gaudium, vivit enim Christus in æternum,
« mors omnium soluta est per ipsum, sed consen-
« taneum est animadvertere mundanos homines
« vicissim peripetuum in luctu futuros. »

16. — Alcuinus, in *Joan.*, verba illa Psalmi,
cxxx, 5: *Qui seminant in lacrymis in exultatione metent*,
adducens, dicit: « *Euntes ibunt et flevant*,
« quatenus in æterna beatitudine laboris sui merce-
« dem recipiant: *mundus autem*, id est, mundi
« amatores, gaudebunt, quia ad æterna gaudia se
« preparare per lacrymas et afflictiones despi-
« ciunt; *vos autem contristabimini* per labores et
« pressuras, sed *tristitia vestra vertetur in æternæ*
« *beatitudinis lætitiæ.* »

17. — Porro ad propositionem hanc evangeli-
cam ratificandam opportuna sunt verba Tertulliani,
de *Spect.*, xviii, dicens: « *Vicibus disposita res*
« est; nunc illi lætantur, nos conflictamur; sæcu-
« lum gaudebit, vos tristes eritis; lugeamus ergo,
« dum ethnici gaudent, ut, cum lugere cœperint
« gaudeamus, ne pariter nunc gaudentes, tunc
« quoque pariter lugeamus. »

18. — Quod si alicui divitiarum avido dicere-
tur, quanto profundius in domo tua foderis, tanto
profundior ibi et copiosior auri venam repe-
ries, ausim dicere talem perpetuo fodiendo conti-
nuaturum esse, donec ad ipsa usque inferni confinia
pertingeret: jam vero æternæ veritatis, *Psal.*
xcii, 19, propositio est: *Secundum multitudinem*
dolorum meorum consolationes tue lætificaverunt
animam meam; adeoque quanto magis se anima
aliqua in hac vita mortificaverit et afflixerit, tanto
copiosiores eidem immittentur deliciae, gaudia, et
consolationes spirituales. Pro cuius majori eviden-
tia quamdam ab agricolis desumptam S. Hieronymus
adducit similitudinem, *Epist. v ad virg. exulem*,
dicens: « *Agricola quoque de ubertate frugum*
« *lætari non potest, nisi prius terram multo labore*
« *confecerit, et tanto magis prosperitatis spem*
« *congerit, quanto se amplius desudasse cognove-*
« *rit.* » Pergit idem S. Doctor ulterius demonstrare
quod quanto hyems minus rigida fuerit, tanto
quoque rarior et minor futura sit messis: « *Nam*
« *et æstatis et autumnus temporibus, quæ tempora*
« *ministra sunt frugum, sterilitatem nimiam non-*
« *nunquam hyemis levitas intulit, cum fecundita-*
« *tem maximam frigoris præsterit austeritas, et*
« *quidquid clementia veris resolvit, spem ubertatis*

« *amisit.* » Demum vero idem S. Doctor ad propo-
situm nostrum concludit, dicens: « *Amplectenda*
« *est ergo tristitia, quæ gaudium parit, et non ejus*
« *materia est consideranda, quia sæpe per dulce-*
« *dinem fructus placet, quod amarum horruit in*
« *radice.* »

19. — Apostoli ante acceptum Spiritum Sanctum
adeo meticulosi erant, ut mox, ubi turbas
armatas hortum ingredi viderant, tametsi illos non
ad ipsis nocendum, sed ad Magistrum ipsorum
capiendum egressos fuisse scirent, in fugam tamen
subilo se receperint: *Omnes retecto eo fugerunt*; at
vero deinceps factum est, quod tanta fuerint animi
constantia roborati, ut coram tyrannis, et sub tor-
mentis imperterriti remanserint, fuerintque savi,
dum a synagoga proscribentur, *Act. Ap.*, v, 41: *Ibant gaudentes a conspectu Concilii, quoniam, etc.*

20. — Porro ratio, propter quam Apostolorum
tristitia in gaudium vertenda erat, hæc fuit, quia
scilicet mentem et cogitationes suas, non ad hujus,
sed alterius vitæ gaudia deflexas habebant; unde S.
Cyprianus, ad *Demetriad.*, ait: « *Poenam de adversis*
« *mundi ille sentit, cuius lætitia et gloria omnis*
« *in mundo est. Ille meret et deflet, si sibi male*
« *se in sæculo, cui bene non potest esse post seculum,*
« *cujus videndi fructus omnis hic capitur,*
« *cujus hic solatium omne finitur.* »

21. — Tertullianus nos in ipsismet etiam pas-
sionibus et mortificationibus gaudium et consolatio-
nem invenire dicit: « *Quæ major voluptas, quam*
« *fastidium ipsius voluptatis, quam salutis ipsius*
« *contemptus, quam vera libertas, quam conscientia*
« *integra, quam vita sufficiens, quam mortis timor*
« *nullus?* »

22. — Considerandum hic quoque est, quod
Christus in ultimis Evangelii verbis dicat: *Gaudium*
vestrum nemo tollet a vobis; quibus verbis de gloria
et beatitudine Paradisi loqui velle videtur: quia
hæc sola, postquam ad ejus possessionem pervene-
rimus, nunquam deinceps auferri potest, *Psal.* xxix,
7: *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in*
æternum; quod quidem eo firmius credere licet,
quod scilicet per gaudium illud præmium intelli-
gatur æternum, quia ipsemet Christus præmium
hoc gaudii nomine appellavit, dum ait, *Matt.*,
xxv, 21: *Intra in gaudium Domini tui*; ac proinde
Christus vult dicere quod eo ipso, quo in passio-
nibus et suppliciis suis intellectus, et cordis sui ocu-
lum in celestis regni præmium firmiter defixerant,
gaudio replendi sint et consolatione spiritali; nam
ut S. Gregorius, *lib. X mor.*, advertit: « *Mala vitæ*
« *presentis tanto durius animus sentit, quanto*
« *pensare bonum, quod sequitur negligit, et quia*
« *non vult præmia considerare, quæ restant, et græ-*
« *via æstimat esse, quæ tolerat.* » David olim se
calumniam, et imposturis oppressum esse lamentaba-
tur, *Psal.* xxvi, 12, dicens: *Insurrexerunt in me*

testes iniqui, et mentis est iniquitas sibi; sed quid
faciendum inter hæc mala consolationem accepit?
nimirum per celestis patriæ considerationem, per
æternæ retributionis accipiendæ fiduciam. *Credo*
videre bona Domini in terra viventium. Expecta Do-
minum, viriliter age, confortetur cor tuum, et sustine
Dominum. Unde S. Augustinus ait: « *Si vis susti-*
« *nere laborem, atende mercedem; si attenderis,*
« *quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia quæ*
« *pateris.* » Præcursor et Baptista Christi in deser-
tis Judææ maledictum illud viperarum sperma,
Genimina viperarum, invitabat ad penitentiam;
similiter Christus Evangelium prædicando, eosdem
Hebræos ad sui hortabatur sequelam, *Matt.*, xvi,
24, dicens: *Si quis vult venire post me, abneget*
semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me;
quod autem ita est verum inexpertus, qui nesciat,
quantum corrupta hæc nostra natura propriam
abnegare voluntatem, alterius se arbitrio subjicere,
voluptatibus et deliciis nuntium remittere, in pau-
peratis contemptu et humilitate vivere, corpus
jejunii macerare et flagellis castigare, et omnia
alia, quæ vera exitu penitentia, perficere, fugiat et
horreat, et tamen nulli ex ipsis inventi sunt, qui
se tam ad verba Præcursoris, quam ad Christi hor-
tamenta, ad vitam recipientes meliorem, doctrinam
ipsorum sunt amplecti eo quod ambo illis regnum
celorum in propinquo esse annuntiarint, *Matth.*, iv,
17: *Penitentiam agite, appropinquavit enim regnum*
celorum; nam, ut S. Gregorius ait: « *Si semel*
« *quisque ad æterna se erigat, atque in his quæ*
« *incommutabiliter permanent, oculum cordis figat,*
« *prope nihil esse conspiciat, quidquid ad finem*
« *currit.* » Moyses tempora sua regio diademate
cingere, sceptrum Egypti moderari, atque ab omni-
bus regni illius Principibus regios accipere honores
et obsequia poterat; et tamen *negavit se esse filium*
filiae Pharaonis, magis eligens offligi cum populo suo
quam temporalis peccati habere jucunditatem, majores
divitias æstimans thesauro Egyptiorum improprium
Christi. *Heb.*, xi, 24, 25. At vero quo motivo Moyses
lateres luteos una cum vili plebe Hebræa preparare,
quam regi thesauros tractare et moderari malebat?
aspiciebat in remunerationem. El ideo quotiescum-
que corpus nostrum recalcitraat, seque consuetis suis
voluptatibus et gaudiis destituit non permittit, illud
consolari debemus verbis D. Chrysostomi, *Hom. xvi*
in Matt., sequentibus: « *Largissimam profecto*
« *mercedem pro contempta temporali voluptate*
« *capiemus; atque ipse ad tuam animam loquere:*
« *Tristitia, quæ te corporis voluptate defraudo:*
« *sed letare potius, quia tibi celorum regna provi-*
« *debo.* »

Adiciones.

a. — *Amen, amen dico vobis quia plorabitis et*
flebitis vos, etc. Adverte quam consequenter Chris-
tus Dominus hæc omnia ponat. Postquam enim

Christus Dominus dixerat: *Modicum et non videbitis*
me, et iterum modicum et videbitis me, statim disci-
puli suam fatentes ignorantiam, dicebant: *Quid est*
hoc, quod dicit modicum? Nescimus quid loquatur,
Statim subjungit Dominus: *Amen dico vobis, plora-*
bitis et flebitis vos. El merito quidem, quia vere
lacrymæ acunt oculos, ut divina videamus. Illa
mulier peccatrix, *Luc.*, viii, 37, ut *cognovit quod*
accubasset Jesus in domo Pharisæi, attulit alabastrum
unguenti, et stans retro secus pedes ejus, lacrymis
capit rigare pedes ejus, et capillis capitis sui tergebat,
et osculabatur pedes ejus, et unguento ungebat. Videns
autem Pharisæus qui invitaverat eum, ait *intra se:*
Hic si esset Propheta, etc. Compose modo inter se
peccatricem illam et Pharisæum istum. Uterque Jesu
adest, sed peccatrix Jesum et nescit et æstimat suæ
infirmittatis remedium, suæque auctorem salutis,
quam ab illo tot officiis nititur obtinere. Pharisæus
autem non noscit Jesum, imo de illo dubitat an
Propheta sit. Unde ergo Pharisæus cavillat circa
Jesum, circa quem peccatrix mulier est oculatis-
sima? Causa ipsa videtur innui a Jesu, cum Phari-
sæo ait: *Aquam pedibus meis non dedisti; hæc autem*
lacrymis rigavit pedes meos. Penitentia lacrymæ
fecerunt peccatricem oculatissimam erga Jesum.
Verum dicit fortasse aliquis: Experientia teste vi-
demus quod lacrymarum copia oculorum aciem ut
plurimum, diminuit et obfuscare solet. Quomodo
igitur penitentis hujus lacrymæ oculos ejus ad tan-
tam acutem poterunt divinitatem Christi discer-
endi potentiam? Huic igitur respondeo, verum id
quidem esse, si de lumine agatur corporoso, hoc
enim per lacrymas copiose effusus dimitti solet;
at vero quanto magis hoc lumen admittitur, tanto
amplius lumen interius augetur, quo Deum illum
videmus qui de seipso ait: *Ego sum lux mundi.* Nam
ut S. Bernardus ait: « *Purgatur lacrymis oculus*
« *caligans et acutur visus, ut intendere possit in*
« *serenissimi luminis claritatem.* » Idem S. Doctor,
in sermone quodam *de modo bene vivendi*, modum
trahit dissipandi lenebras mentis, que nos obum-
brant, quominus Deum videre valeamus; dicit
enim: « *Ubi lacrymæ fuerint, ibi accenditur spi-*
« *ritualis ignis, qui illuminat secreta mentis.* »
Verum inquit fortasse, prima facie paradoxum
videri, quod lacrymæ, opportunum sint, ad accen-
dendum in cordibus nostris ignem, instrumentam,
ut illuminemur; cum aquæ potio proprium sit
ignem extinguere. Sed respondeo, verum quidem
id esse de igni elementalit et de aqua pariter natu-
rali, non vero de lacrymis verificari que nos divini
amoris flamma scaturiunt. Et quidem ne forte
S. Bernardi calumniam aberrasse credas, idem in
confirmationem illius quod antea dixerat, sub-
jungit: « *Compunctio mentis illuminatio est ani-*
« *mæ, quia tunc anima illuminatur, quando ad*
« *lacrymas compingitur.* » Idipsum vero a S. Au-

gustino, S. Bernardum didicisse existimo, quia hic inter alia salutaria documenta, eandem quoque S. Augustini doctrinam his verbis insinuat: « Ubi « fuerit lacrymæ, ibi spiritualis ignis. »

b. — Adversum non spirat animum, quod Dominus electos suos persecutionibus premit et adversitatibus. Hæc namque Dei methodus obtinuit, ut mediis adversitatibus traducat ad quietem et gaudia. Quam veritatem Hugo Cardinalis per nutriceis ejusdam similitudinem elucidare contendit, quæ ut infantem facile ablaclat, mamillas amaritudine aspergere solet, ac demum dicit: « Sic Deus « nos repellit ab uberibus mundi per oppositionem « amaritudinis, mundus enim iste, dum tot ad-versitatibus ingeminat, quid aliud quam ut diliga- « tur, clamat? »

c. — Tertullianus, *lib. de Spectaculis*, xxvii, post adducta hæc Christi verba: *Quia plorabitis et flebitis vos, etc.*, sic inquit: « Vicibus disposita res est; « nunc illi letantur, nos conflictamur. » Et paulo post: « Lugeamus ergo dum Ethnici gaudent, ut « cum lugere cœperint, gaudeamus. » Patebit hoc verum esse in extremo die iudicii, quando justi qui in hæc vita afflicti fuerunt, ad gaudia æterna invitabuntur et reprobi qui hic continuo letati fuerunt, pœnis deputabuntur æternis.

d. — Repetito verbo utiliter Dominus, ad maxime exprimentum dolorem quem de sua sacratissima Passione habebant discipuli. Nam externus voces lamentationis et gemitus daturus, et effusus lacrymis ploratus prædicit. Quod mirum valde, quando quidem intimi amici Christi erant Apostoli, quo nomine eodem non raro compellat, *Joan.*, xv: *Jam non dicam vos servos sed amicos meos: omnia enim, quæ audivi a Patre meo, nota feci vobis.* Amicitia vero jura requirere videntur, ut ab amico omnis calamitas et tristitia propulsetur. Hos igitur, quos amicos dixit, nunc immo-dica tristitia affectos, insolatos relinquet? Eleganter ad quæstionem Minutius Felix in *Octav.*, sic Ethnicum concilium allocutus: « Calamitas sæpe disciplina virtutis est. Vires, et « mentis, et corporis sine laboris exercitatione tor- « pescunt: Omnes adeo vestri viri fortes, quos in « exemplum prædicatis, ærumnis suis inclyti flo- « ruerunt. Itaque et nobis Deus, nec non potest « subvenire, nec despicit cum sit omnium rector et « amator suorum: sed in adversis unumquemque « explorat et examinat, ingenium singulorum peri- « culis pensitat; usque ad extremam mortem, vo- « luntatem hominis seiscitatur, nihil sibi posse « perire securus. » Tribulationes enim Deus immit- tit, ut nostram probet et experiat virtutem. Ideo ergo Dominus neutquam hanc tristitiam a discipulis suis removet. « Bonæ ollæ, » dicit Dionysius Carthusianus, « in igne fornacis consolidantur. Malæ « crepant, exiliunt, dissipantur. Tentatio tribulatio- « nis, id est, examinatio, seu visitatio per adversa,

« per infirmitates, damna, irrisiones, injurias et « diabolicas suggestiones; si ergo in fervore et igne « adversitatum istarum homo permaneat fixus in « Deo, proficiensque in gloria et virtute, signum « est, quod vere sit virtuosus. » Pervolvite librum Job et reperietis quod in summa constitutus prosperitate, raro et inaudito exemplo innocentissimum duxerit vitam; et priusquam atrocissimum illud et continuum, quo illum afflixit diabolus, subitè martyrium, a Deo qui spirituum ponderator est proclamatus, fuerit totius mundi sanctissimus: *Nunquid considerasti servum meum Job, quod non sit et similis in terra? Nihilominus, ut bene advertit S. Ambrosius; « Tunc plus probatus est, quando amissis opi- « bus, et filiis, a Domini cultu et gratia non recess- « sit. » Maxima sanctitatis sue probatio depremita fuit ex tolerantia passionum et adversitatum, non ex operibus bonis, prosperitatis tempore peractis. Quare prosequitur S. Ambrosius: « Si multæ per- « secutiones, multæ probationes; ubi multæ co- « rone, multa certamina: tibi ergo proficit, quod « multis persecutores sunt et inter multas persecu- « tiones facilius invenias, quomodo coroneris. » Qua ratione in nobis nitere possit caritas et amor Dei, si nulla nobis daretur patienti occasio?*

e. — Instantem mortis suæ diem describit Dominus et his verbis ostendit: *Plorabitis*, quasi diceret, jam vobis presto erunt lacrymæ et fletus, quia jam morti tradar ego. Sed cur discipulorum lacrymas in morte Jesu effundendas, sic Jesus approbat, nec illas prohibet? Cum jam ducebat ad mortem, sequebatur popularis multitudo, sequebatur et eum multæ mulieres flentes, et ejus vicem lamentantes, quibus statim ait Jesus, *Luc.*, xxiii, 28: *Filix Jerusalem nocte flere super me.* Nunc sciens discipulos ploratos, nihil illos monet de fletu prohibendo; quin potius, illos permittit flere, imo per fletum a mundanis et a sceleratis distinguit. Eecur qui sub cruce pergens, lacrymas populariter flentium, que sane lacrymæ tanto Domino indecentes erant; at lacrymæ justorum virorum, scientium pro quo flerent, minime prohibentur, quinimo a Domino acceptantur et honori habentur, ut ostendat se eos diligere; adversum enim non spirat animum, quod Deus electos suos afflictionibus premit; imo dilectionis potius et amoris est indicium. Nullus est qui ignoret Josephum, Christi Domini exitissime typum et figuram; sicut enim ille Ægypti, ita mundi Salvator Christus. Sed quia Deus ipsum valde diligebat, ideo disposuit, ut plurimas et varias perpressus fuerit calamitates et miserias; siquidem adhuc juvenis summam fratrum suorum incurrit et subitè invidiam et odium, qui eum ad mortem usque persecuti fuerunt, posuerunt in cisterna et tanquam mancipium venderunt. Neque hic finis tribulationum suarum, sed postea injuste accusatus fuit ab adultera, et calumniam passus innocentissime,

VERSUS 21.

Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus, cum autem peperit puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum.

1. — Venerabilis Beda ait: « Parturitiu tristitiæ, « partus gaudio comparatur, quod tunc majus esse « consuevit, quando non puella, sed puer nascitur. »
2. — Multi sacri Expositores per hanc mulierem, sanctam Ecclesiam, utpote fecundissimam matrem, intellexerunt, que continuo Deo spiritualiter parturit filios. Alcinus ait: « Mulierem dicit sanctam « Ecclesiam, propter fecunditatem bonorum ope- « rum, et quia spirituales Deo filios gignere nun- « quam desinit; hæc mulier cum parit, tristitiam « habet, quia venit hora ejus, quia nimirum sancta « Ecclesia, dum diu in mundo spiritualium virtu- « tum profectibus insistit, nunquam mundi tenta- « tionibus exerceri desistit; at cum devicto laborum « certamine ad palmam pervenerit, jam non me- « minit pressuræ præcedentis, propter gaudium « præceptæ retributionis. » Et ratio est, quia ut Apostolus, tanquam oculatus celi testis, *Rom.*, viii, 18, scribit: *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*, id est, ut Eusebii Emisenus explicat: « Non valent « vitæ presentis obsequia, æternæ vitæ gaudiis « compensari; pallescant licet membra vigiliis, « pallescant licet ora juvenis, non erunt tamen « condignæ, etc. »

3. — Magnus quidam spiritualis et asceticæ vitæ hujus sæculi Magister, Arias, asserit quod si Sanctus aliquis daretur, qui mille annis hic in terris vixisset, fuissetque quolibet die passus omnia tormenta, quæ unquam illata sunt Martyribus, omnesque omnium hominum totius mundi sustinisset passiones et adversitates: cui demum Deus in fine hujus annorum millenari præmii loco concederet, ut in celum conscenderet, ibidemque clare et revelata facie per spatium unius duntaxat *Æve Maria* intueri posset, hic utique ingenue fassurus esset, Deum sibi pro omnibus, que in hoc mundo pro ejus amore tolerasset, epiosissime retribuisset, imo datam sibi remunerationem merito suo longe superiorem esse.

4. — Lyranus similiter per hanc mulierem, sanctam Ecclesiam intelligit, vel Collegium Apostolicum, in quo pro tunc universa continebatur congregatio fidelium: « Tristitia partus, » inquit, « est dolor de passione Christi, qui fuit in isto col- « legio; natiuitas hominis est resurrectio Christi, « quia Christus de novo processit ad vitam immor- « talem quantum ad corpus, quod vitam fuerat « mortale, et ideo ad hoc designandum, dixit Sal- « vator, quia natus est homo in mundum; non dixit, « quia natus est infans, sed natus est homo in mun- « dum; quia Christus homo perfectus vitam mor-

conjectus in carceres et vincula et propterea de Deo asserit: *Descenditque cum illo in foveam et in vinculis non dereliquit eum, donec afferret illi sceptrum regni.* *Sap.*, x, 14. Dicebat Apostolus, *II Cor.*, iv, 8, edoctus ipsa experientia: *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur.* Ubi S. Anselmus ita scribit: « In omnibus tribulationum modis affligi- « mur, quoniam vincula, carceres et verbera et « omnium tribulationum genera, in corporibus « nostris sustinemus; sed non angustiamur, imo « dilatamur ampliori latitudine cordis, ut spatietur « animi libertas. » Amor paternus quo Deus ani- mas electas intrinsecus amat, adeo lætificat et consolatur illas, ut vel amaritudinem adversitatum non sentiant, aut illas, ut vel amaritudinem adversita- tum non sentiant, aut illis propter amorem suum gaudeant, easque desiderant, ut divino suo bene- placito se conforment.

f. — Christus Dominus, his verbis: *Vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium*, Apostolos suos confortare volebat in fide, intuitu ejus tam multa tristitia et adversa essent perferenda; sed hoc pro certo se habere, tanquam evidentissimum veræ fidei indicium, quod tristitia eorum vertatur in gaudium; sic quoque Martyrum in tormentis consolationes evidens veræ fidei nobis perhibent testimonium. De sanctissimo protomartyre Stephano canit Ecclesia, quod ex projectis in corpus suum silicibus, nectar suxerit Paradisi. *Lapides torrentis illi dulces fuerunt.* Unde illud regii Psalmistæ vaticinium: *Tu exurgens miseraberis Sion;* id est, ut Lyranus exponit, Ecclesie; *timebunt genes nomen tuum, Domine, et omnes Reges terræ gloriam tuam, quia ædificavit Dominus Sion*, id est, Ecclesiam. Maxime vero quod statim sequitur: *Pluuerunt servis tuis lapides*, secundum litteram in S. Stephano adimpletum fuit. De quo proinde S. Laurentius Justinianus merito ait: Jam experiebatur interius, quam magna multitudo est divine dulcedinis, quam pro veritate certantibus noverat esse paratam. Enimvero quis est qui non videat quod dum Redemptor noster in lapidatione Stephani celos aperuit, se veluti spectatorem certaminis primi martyris, ab eodem se videri voluit, toti Christianismo, per hoc innuere voluerit, quod in cunctis sæculis futuris, Ecclesie eorum qui pro ejus fide præliantur et certant, auxiliator futurus sit atque perpetuus defensor?

g. — An non bene et consequenter diceret quispiam, quod sicut tristitia discipulorum in gaudium, sic et gaudium mundi in tristitiam et penam vertendum? Imo vero prudenter et verissime concluderet; sunt enim hujus vitæ prosperitates temporales plerumque scopuli, ad quos allidentes animæ in profundum usque inferni naufragantur, ubi semper pena ingentis cruciatus erit.

« talem inchoavit per suam resurrectionem; » ac proinde subiungit : *Et vos quidem nunc tristitiam habetis*, id est, in hoc passionis meae imminenti triduo; *iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum*, quod post ejus resurrectionem futurum fuerat. Theophylactus, *Hom. lxxvii*, ait : « Per « dolorem parturientis, tristitiam Apostolorum, et per « gaudium, consolationem resurrectionis. » Chrysostomus a Toletio citatus, diu ante Lyrarum hujus observationis auctor fuit, quod scilicet Christus non dixerit : « Natus est infans, vel puer, sed homo. « Non puer, ut mysterium resurrectionis significetur, ut notat Chrysostomus. Christus enim non ut « in nativitate infans, sed vir perfectus resurrexit. »

5. — Rupertus Abbas Tuitiensis hæc verba exponens, de hac muliere ita scribit : « Sanctam Ecclesiam, ejus virum Patrem, omnium Deum, puerum ipsum, qui hæc loquitur, Dominum Jesum; hunc primitus per fidem concepit, quando adolescentula in Abraham promissionem audivit, « dicentis : *In semine tuo benedicentur omnes gentes*, « et credidit, et ex tunc beata progenies mente « gravida, verborum promissionis bajulans, ejusdem « verbi incremento proficiens, quasi facta albo magis ac magis tumuit; tandemque diu desideratum « puerum muliere eadem, cujus beati Apostoli « magna portio sunt, in magno dolore et angustia « passionis enixa est, viditque eum in diem æternitatis feliciter nascentem, id est, a mortuis resurgentem et jam non meminit pressuræ propter « gaudium, quia natus, quia renatus est et redivivus est homo in mundum redemptum et salvatum, ut mundi, imo cœli et terre, omnium, quæ « in eis sunt, obtineat principatum. »

6. — Alcuinus hoc gaudium ex partu in lucem edito ortum, conversioni attribuit populo, qui veritatis Evangelicæ luce fuerunt illuminati : « Sicut enim mulier nato in hunc mundum homine lætatur, ita Ecclesia nato in vitam futuram fidei populo, digna exultatione repletur; mos obtinuit « Ecclesiasticus, ut dies beatorum Martyrum, sive « Confessorum Christi, quibus de sæculo transierunt, natales vocitemus. »

7. — Hugo Cardinalis ait : « Ecclesia dicitur « parere in prædicatoribus, in penitentibus, in « bene operantibus, in fideliter morientibus. »

8. — Jansenius primo per hunc partum ad Christi resurrectionem, deinde ad fidelem animam alludit; ostenditque quam bene et concinne hæc similitudo ad mortem et resurrectionem Christi quadret : « Optime quadrat, quod Christus per « mortem, quasi per quemdam uterum genitus, « solutis doloribus mortis, natus sit novus homo in « mundum, propter quod et primogenitus dicitur « ex mortuis et in resurrectione interpretatur Paulus impletum illud Psalmi ii, 7 : *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* » Similiter quoad animam

ostendit, qua in re comparatur mulieri parturienti : « Singuli justi et tota fidelium Ecclesia similes sunt « mulieri parturienti; in præsentem enim sæculo « tempus est partus honorum operum, tempus est « ut Ecclesia multos Dei filios progignat, cui partum « dum insistant justis, graves patuntur a carne et a « mundo dolores et afflictiones; » per hujus autem partus merita perfruetur postea præmio gaudiorum æternorum : « Unusquisque se gaudebit per « illos natum in regnum cœlorum, aut etiam alios « per ipsum natos in novum illum mundum; » omnes etenim, qui se per labores sive prædicationis, sive confessionis, sive cujuslibet laboriosæ operis conatum, animarum lucro adiciunt, ac demum aliquas ad gloriam et salutem æternam reapse lucrantur, de hisce partibus suis mirum in modum lætabantur, omnemque laborem et sudorem suum optime collocatos et impensos esse existimabant.

9. — Dionysius Carthusianus ait : « Muller est « Ecclesia, vel anima fidelis, quæ cum parit, id est, « opera penitentiae facit, vel aliorum conversioni « intendit, tristitiam habet de suis et alienis peccatis et propter labores et afflictiones vite presentis, prout Apostolus testatur, *II Cor., vii, 5 : Nul- « lam requiem habuit caro nostra, sed supra modum « gravati sumus, ita ut tæderet nos vivere.* Cum aliam quem peperit puerum, id est, aliquem ad Christum converterit, vel ad regnum cœlorum premittit, sicut, vel opus bonum perduxerit ad perfectionem, vel seipsam perfecte reformaverit ad Christi imitationem, jam non meminit pressuræ præhabite propter gaudium fractus consecuti, quoniam « natus est homo, id est, per gratiam reformatus, « spirituales vitam sortitus, vel esse gloriæ sempiternæ adeptus; unde Paulus filiis suis, quos spiritualiter peperit scribens, *I Thess., ii, 19 : Quæ est, « inquit, gloria mea, nonne vos? »* Idem quoque Apostolus ad Galatas, *iv, 19*, scribens, ob filios spirituales, quos Deo per suos sudores pariebat, de se, sub titulo mulieris parturientis, loquitur : *Filii mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis*; alibi quoque se erga fideles, quos Ecclesiæ parturiet, matrem quasi fingit esse lætantem, *I Cor., iii, 2 : Luc vobis partum dedi, non escam.*

10. — In Regum libris scribitur : *Venerunt filii usque ad partum et vires non habet parturienti.* Multi quidem sunt, qui bona habent proposita mundani vitam, ad Deum se convertendi, vel deserendi mundum; at vero nunquam in illis devenitur ad executionem, eo quod partus timeant dolores; talis fuit S. Augustinus, qui se ad realem vite conversionem diu resolvere non poterat, timens ne voluptates et mores pristinos deserendo, nimios offensurus esset in vita spirituali rigores; at vero, prout ipsemet postea confessus fuit, *lib. I Conf., 1* : « Quam suave « mihi subito factum est carere suavitatibus nugarum! et quas amittere metus fuerat, jam dimi-

« sisse gaudium erat, eiciebat eas a me vera tu et « summa suavitas, eiciebat et intrabat pro eis « omni suavitate dulcior. » Maxima enim difficultas in partu, in lucem edendo consistit, id est, in mundo deserendo et generosa quadam facienda resolutione; quia postquam quis jam ingressus est scholam Christi et Dei se servitio addidit, nullam ibi invenit se ferientem ferulam, quam ante timuit, sed favi gustantur mellis, nectarque et ambrosia bibitur Paradisi, ac proinde optime Psalmista monebat, *Psal. xxxii, 9*, dum ait : *Gustate, videte quoniam suavis est Dominus; beatus vir qui sperat in eo.* In sacris Canticis, *i, 12*, sponsam quidem celestis Sponsi dixisse legitimus : *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur*; porro myrrhæ symbolum est mortificationis, austeritatis, jejuniarum, disciplinarum, omniumque aliorum, quæ sensui nostro repugnant; atque ideo sponsa se hic hisce penitentiae rigoribus totaliter quasi immersam exhibet : *Inter ubera mea commorabitur*; ecce tibi dolores partus; at vero paulo post merum sequitur gaudium et jubilus cordis, quia ab hisce nascitur mortificationibus et vite rigoribus; siquidem paulo post subiungit, eundem dilectum suum sibi videri conversum in suavissimum et vineis Engaddi decertum botrum : *Botrus Cypri dilectus mihi in vineis Engaddi.* Unde S. Bernardus, *de Pass., iv, ait* : « Ille, qui modo fuerat fasciculus myrrhæ, « subito fit botrus Cypri, continens in se vinum « jucunditatis et lætitiæ. » Sanctus et regius propheta David de semetipso dicit : *Humiliatum in jejuniis animam meam; genum mea infirmata sunt a jejuniis, caro mea immutata est propter oleum; inducbar cilicio, cinerem tanquam panem manducabam, flagellatus fui tota die et castigatio mea in matutinis; lacrymis meis stratum meum rigabo*; sed ecce tibi insignem, quem ex his omnibus retulit fructum : *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine; gustate et videte quam suavis est Dominus secundam multitudinem dolorum, etc.* Paulo ante diximus, S. Paulum Apostolum sese assimilasse matri cuidam parturienti; at vero passionis et dolores, quos in partu, hoc est, in conversione animarum sustinuit, immensa et inexplicabilia consecuta sunt gaudia; unde et fatebatur ingenuè, *II Cor., vii, 4* : *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione.*

Additiones.

a. — *Mulier cum parit, tristitiam habet, etc.* Nulli hominum gaudium nascitur, quod non veniat post mille pressuras, post mille dolores partus. Habent mundani et sancti, infideles et fideles, labores et dolores qui pariunt sua cuique gaudia. Sed mundanorum labores et dolores pariunt gaudium fundamentum in hominis nativitate : *Quia natus est homo in mundum.* Proh lætetur et corruptibile gaudium, utpote in nativitate lutei hominis et corruptibilis

fundatum! Fidelium autem labores gaudium pariunt in Christi Dei æterni et veri morte fundamentum, quod nullo impulsu hostium lababit. Ecce igitur deserimur quod inter justorum et reproborum labores et tribulationes reperitur.

b. — A nativitatis exordio, tribulationis necessitas manet? Imo necdum nato, quæ lucem ei data est mater, miserias suas commodat. Quod pulchre expendit S. Chrysostomus, apud grecam Olympiodori *catenam* : « Statim igitur, ut homo est susceptus in lucem laborum atque ærumnarum adit « hereditatem, difficultatibus atque miseris illius « vite compellitur. Atque hoc nemine deterior est « nostræ nature status quam earum rerum quæ e « terra gignantur. » Homo enim, ubi primum in lucem editum, molestiarum adit hereditatem et cognatos calamitates sibi sagacissime insidiantes patitur, usque ad sepulchri asylum. Sic vita hominis continua quadam tribulatio est; ideoque tristitiam, dixit Menander consanguineam esse vite, necessitatem morèndi necessitudinem ratus.

c. — Eleganter Chrysostomus in *Catena* Barbatii Achilliensis dicit : « Quemadmodum mulieres par- « turientes a doloribus dissepuntur, ita eam qui « dolos machinatur, priusquam alios læserit, ipsum « læcerari ac discerpi et gravissimis tormentis « excruciaci contingit. Quare cum doloris acerbis- « tatem vellet ostendere parturitionis nomine usus « est. Nam Scripturæ mos est, intolerabiles dolores ac cruciatos, doloris ejus quæ est in partu « nomine significare. Sed in muliere prius fit conceptio, et deinde dolor; partus hic autem primum « parturit et tunc concepit. Quid autem hoc sibi vult? « Quod illic quidem in tempore partus est dolor; hic « autem dolor est a principio. Simul ac enim quicquid « iam de malo consultavit, etiam priusquam in « cogitatione concernerit, tumultus ac perturbatio « est in cogitatione. Hujusmodi enim est peccatum : « Postquam factum et omnino absolutum est, tunc « dolores excitat animæ quæ ipsum peperit, modo « nostræ nativitatis contrario. Etenim nos simul ac « nati sumus, dolores solvimus : illud vero, quam « primum est natum, mentem quæ ipsum peperit « doloribus dirumpit. » Ipsa enim peccati malitia sui pena est et arcano supplicio in conscientia castigat, quod mente concepit flagitium, quod opere parturit delictum. Divus Chrysostomus hanc veritatem in homine vindicativo exemplificat, inquires : « Si voluerit quis ulcisci quempiam, vel prius injuriam facere, vide quot inde mala patitur. Furor « repletur, ab ira discerpiat, movet innumerabiles fluctus cogitationum, quomodo offendet, quomodo ulciscetur, et ante eum, quem est injuriæ affecturus, seipsum perdit. » S. Ambrosius de homine carnali inquit quod a voluptatibus suis intoxicetur, et ideo a voluptate carnali, licet illis apparenter dulcis et suavis esse videatur, ita scribit :

« Venenum in dentibus habet, uniusquisque se « viscerat luxuriosus. » Et Sapiens, Prov., xxii, 31, ait: *Cave ne decipiaris, ne deludat te oculus tuus, ne intueris vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color ejus. Ingrederitur blande, sed in novissimo mordabit ut coluber, et sicut regulus veneni diffundet.*

VERSUS 22.

Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis.

1. — Valde considerata hic est dictio illa *nunc*, per hanc enim Christus insinuare velle videtur, quod quoadusque hoc vite tempus duraverit, quod in comparatione eternitatis, veluti *nunc* quoddam est, duratura quoque sit tristitia, id est, ærumnæ, necessitates, miserie, tentationes et pericula; at vero deinceps gaudia consequentur æterna, quæ a nulla unquam adversitate, aut fastidio interruptentur; siquidem, Apoc., xxi, 4: *Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum et jam non erit amplius, neque luctus, etc. Non meminit pressuræ propter gaudium.* Ubi S. Thomas bene notat quod: « Non « dicit, non erit pressura, sed quoniam non meminit « pressuræ; quia etsi Sancti recordentur miseria- « rum, quas passi sunt, cum in illa beatitudine « gloriæ erunt, non tamen aliquid miseriærum ex « hoc in affectu experientur. » Recordantur quidem ærumnarum, quas sustinuerunt, sed ad majus inde percipiendum gaudii incrementum: *Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti; annis, quibus vidimus mala.* Psal. lxxxix, 15.

Iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum.

2. — Ad apparitionem alludit, quibus se post suam resurrectionem Apostolis suis exhibiturus erat, ad pellendam ab illorum cordibus omnem tristitiam, quam in ipsis passione et morte presenserat; et ideo, *gavisi sunt discipuli viso Domino.*

3. — Deus novis gaudet nonnuncquam in eo, quod servos suos per spiritus ariditatem et desolationem probet et tentet: *Nunc quidem tristitiam habetis; non tamen illos longo tempore affligi permittit ei, et ideo dicit: Iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum;* iterum revertitur, ut animas sibi dilectas, per consolationum suarum suavitatem infime consoletur: « Non permittit tentari supra id « quod possumus, sed facit cum tentatione proven- « tum. »

4. — Consideranda quoque sunt verba illa: *Et gaudebit cor;* neque enim gaudium istud in aliquo extrinseco futurum esse dicit, id est, in risu, vel in alio quodam apparenti jubilo, sed intrinsecus in corde, ad proinde David ad Deum conversus dice-

bat: *Dedisti letitiam in corde meo.* Ubi Chrysostomus ait: « Nam dixit simpliciter letitiam, sed in « corde meo, ostendens in rebus externis non esse « letitiam; hæc enim letitia non est cordis, sed « oculorum. » Solus Deus et gratia ipsius; cor nostrum vero gaudium letificare potest.

5. — S. Augustinus, super Psal. lxxviii, optime notat, quod S. Paulus dixerit: *Quasi tristes, semper autem gaudentes;* « non dicit Apostolus: *Quasi gau- « dentes,* quia gaudium nostrum non habet quasi. »

Gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

6. — Lucas Brugensis Christum his verbis dicere voluisse asserit, se gloriosum et immortalem resuscitandum adeoque morti deinceps nequaquam subjiciendum esse et consequenter discipulos nunquam habituros esse occasionem, ut hæc de causa tristerent. « Erit gaudium illud vestrum, de me perpe- « tuum, quod nulla adversitas turbare queat, quia « nec miseriis hujus vite, nec mortis ero amplius « obnoxius, quippe resuscitatus ad vitam immorta- « lem et beatam. »

7. — Toletus eandem habet expositionem, dum ait: « Quia gaudium ipsorum est ipse Jesus; » et ideo verissimum, quod gaudium hoc illis auferendum non sit, siquidem Apostolus ait: *Christus resur- gens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Eadem quoque fuit S. Cyrilli observatio, scilicet gaudium de resurrectione Christi stabile et permanens in nobis futurum esse, cujus hanc reddit rationem: « Nam si Christi mors mestitia « nobis attulit, quis gaudium tollet a nobis; qui « scimus eum vivere et jugiter spiritualium nobis « honorum datorem et largiorem. »

8. — Cajetanus ait: « Firmitas interna gaudii « significatur tanta, quod nulla persecutio suffice- « ret ad tollendum ab eis ipsorum internum gau- « dium; » quibus verbis gaudium hoc spirituale per adventum Spiritus Sancti in cordibus ipsorum stabilendum esse indicat: « Dixit hoc ad significan- « dum, quod futurum eorum gaudium adventiente « Spiritu Paraclito, non erit instabile, sicut gau- « dium, quod habuerunt hæcenus; et de presentia « Christi enim mundus abstulit ab eis, illam « nocte. »

9. — Aleucinus per hoc stabilitatem et perpetuitatem gloriæ intelligi asserit: « In illa visione per- « petuæ gloriæ gaudebit cor vestrum et gaudium « vestrum nemo tollet a vobis, quia ibi nullus « adversarius, nullus persecutor, nemo qui tristi- « tiam ingerat animis vestris, dum videtur Deus « deorum in Sion. » S. Thomas, in *Jean.*, ait: « De « gloriæ fruitione intelligit, cum hoc gaudium sit « inamissibile et perpetuum. *Isa.*, xxxiv, 10: *Læti- « tia sempiterna super capita eorum;* nemo enim « sibimet hoc gaudium tollet per peccatum, cum « uniuscujusque voluntas sit ibi in bono confirmata.

« Nemo enim alteri hoc gaudium tollet, cum ibi « nulla sit violentia, nulla illatio nocuenti. » Inter alias ærumnas, quas in hac lacrymarum valle quotidie experimur, una eademque valde considerabilis est, omnium felicitatum humanarum instabilitas atque caducitas. S. Propheta David, qui in honoribus, thesauris, successione, totiusque mundi æstimatione Rex fuit prosperrimus et fortunatissimus, se tamen in hac vita nequaquam letari posse putabat, præterquam ex sola spe, quam habebat, se cælestem Hierusalem aliquando ingressurum esse: *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus;* et quidem, ut gaudii sui motivum magis specificè exprimat, subjungit: *Stantes erant pedes nostri in atris tuis Jerusalem.* S. Bernardus, *Serm. de fallac. præ. vit.*, gaudium de his terrenis rebus conceptum, instabilitatem perpetuam adjunctam habere nequaquam miratur, quia « gaudium « in re convertibile necesse est mutari re mutata; » unde si gaudium aliquod in numerosa fundetur filiorum multitudinæ, vel in certa quadam dignitate et magnificentia, vel in divitiarum copia, vel in carnali quadam amore ac voluptate, deficiet utique; siquidem hæc omnia continuæ mutationi et variabilitati subjecta esse noscuntur; unde Chrysostomus, *Hom. xvi de Antioch.*, ait: « Breve verbum, sed « multam habet consolationem. » Quidnam tandem est? *Nemo gaudium vestrum tollet.* Idem S. Doctor, ut idipsum majori cum perspicacitate exponat, ulterius rem hanc prosequitur et dicit: Quod si quis pecuniarum sit dives, hæc furto surripit possunt; si quis multa possideat territoriorum dominia, hæc simul multa sollicitudines, anxietates, suspiciones et inquietudines annexas habent et tandem in fine vite simul deficiunt; si quis magna conspicuus sit pulchritudine, sanitate et corporis robore, unica infirmitas hæc omnia facile alterat et sic consequenter de omnibus hujus vite bonis discurrere licet; at vero gaudium, quod nobis vel gratia et amicitia Dei, vel bonæ conscientie, bonorumque operum fructus ministrat, ad æterna nos gaudia secrete perducit, quia neque hæc deficient in sempiternum. Porro S. Petrus Apostolus, qui in monte Thabor veluti per rimam quadam, aliquod splendoris gloriæ cælestis vestigium percipere potuit, illud ipsum hoc modo nobis describit, *I Epist.*, 1, 3: *Regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem JESU Christi ex mortuis, in hæreditatem incorruptibilem et incommutabilem, et immarcescibilem, conservatam in cælis in vobis.*

10. — Dionysius Carthusianus hæc de re ita scribit: « Gaudium vestrum spirituale nemo tollet a « vobis, quia non solum in prosperis, sed etiam in « adversis gaudebitis. » Servi Dei etenim eo ipso, quo in gratia Dei sunt constituti, etiam in summo adversitatum culmine positi, in cordibus suis gaudium abundant et jubilant. Unde S. Chrysostomus, *Hom.*

xv in Matth., ait: *Cum nullis stimulis conscientie animus pungitur, magno semper fruatur gaudio;* et ideo etiam in Proverbis, xv, 15, dicitur: *Secura mens quasi iugo convivium.* Et S. Augustinus inquit: « Non potest quisquam fraudari delectationibus « suis, cum Christus est gaudium, æterna enim exul- « tatio est, quæ bono letatur æterno. » Sanctus ille Eremita causam interrogatus, cur tanto esset gaudio et jucunditate semper perfusus, respondit: « Christum a me tollere nemo potest; » nulla enim totius mundi potentia Deum nobis, ejusque gratiam et amicitiam, quamcumque etiam adhibita violentia, potest eripere, nisi id sponte nostra permittere velimas, siquidem jacturam hanc solum nobis peccatum potest afferre, hoc autem sine consensu et voluntate nostra committi non potest.

Additiones.

a. — *Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, etc.* Immodicum horum discipulorum de Christi absentia fuisse tristitiam, asserit D. Cyrillus, *lib. X, cap. xxxix*, cum sic loquentem introducit Christum: « Magno vos dolore « moveri sentio, quia ego abire constitui. Nec id « injuria, presertim cum magnas vobis futuras « tentationes audieritis. » Imo ipsa dulcissimi Jesu absentia, tribulatio maxima fuit. Quem enim cordatum non graviter affligeret absentia ejus, ex cuius presentia omne bonum, omnemque consolationem haurit? *Nunquid possunt lugere filii Sponsi, quando cum eis est Sponsus?* ait Christus. Interim cum in brevi hanc tristitiam finiendam audiant, inde maxime solantur et ad fortiter ferendam extimulantur. Hoc enim est quod ad ultronee perferendas tribulationes animat; si consideremus eam brevi duraturam, respectu premii æterni. *Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quam revelabitur in nobis,* dicit Apostolus, *Rom.*, viii, 18. Ad hoc oraculo nulla datur exceptio. Cum enim aliquot vicibus raptus fuerit B. Paulus in cæelum et judex competens est eorum quæ scribit Romanis et oculatus eorum testis est quæ nobis communicat. Oportebat hic contexere catalogum omnium tribulationum, afflictionum et ærumnarum, quas passi et perpersi sunt Confessores, omnium insuper tormentorum quæ subiere et subibunt Martyres ad mundi finem usque et ponere in bilance hæc verba: *Passiones hujus temporis quæ immensum habent temporis latitudinem, nam hæc usque numeramus sex millia, sexcentos, septuaginta tres annos et postea concludere: Non sunt condignæ, etc.* Idem Apostolus alio in loco asserit: *Momentaneum hoc et leve tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Imperceptibiles ac inexplicabiles sunt sudores, labores, tormenta, opprobria, impropria quæ sustinuerunt Apostoli, præcipue vero S. Paulus, hæc sibi attri-

buens excellentiam : *Plus omnibus laboravi*, nihilominus sufficiebat Apostolo pro consolatione sua obtutus unius dunaxat stillae ex infinito illo torrente gaudiorum, totam Dei inundante civitatem : *Momentaneum hoc et leve*. Et exprimeret acerbissimos quos tolerabat dolores, fatchatur se quotidie agonizare : *Quotidie morior*; unico nihilominus caeli intuitu se consolabatur : *Momentaneum hoc et leve*, etc. « Nihil dignum perpeti se in hoc tempore pro tante glorie spe atque expectatione censebat, » ait S. Ambrosius.

b. — Quidem verum est quod Salvator noster hic loquatur in certa temporis circumstantia, nempe, *videbo* vos post aliud modicum, scilicet post mortem meam seu breve tempus a morte mea; sed quod dicat, *videbo* vos, sensum nonnihil torquet anagogicum, quasi intelligi possit de aeterna beatitudine; unde non dicit, *videbitis* me, sed ait, *videbo* vos, quia nisi ipse se presentem exhiberet, adhuc eum videre non possent, sed *videbo* vos in gloria mea sicut ante vidi in vita mea, et tunc *gaudebit* cor vestrum gaudio maximo, quo ex divine faciei mere aspectu perfundemini, utpote in qua omnigena pulchritudo videtur. Anima enim revelata facie vultum illum intuebitur qui Paradisum letificat et electos beatos efficit. Unde S. Augustinus dicit : « Haec est plena beatitudo et tota glorificatio hominis, videre faciem Dei sui, videre eum qui fecit eorum et terram, videre eum qui fecit eum, qui salvavit eum, qui glorificavit eum. Videbit eum cognoscendo, amabit diligendo, laudabit possidendo. » Ab hac autem cognitione, ab hac possessione et amore, letitia quadam et gaudium infinitum in eum derivabitur, ac proinde S. Bernardus, qui et mellifluus dicitur, hunc in modum meditatatur : « Delectabilis est ad videndum, suavis ad habendum, dulcis ad fruendum. » Angelicus quoque doctor de beatitudine disserens excessivum hoc gaudium, quod animae in continua illa, nec unquam intermissa aut interrupta Dei visione communicabitur, sequentibus verbis explicare satagit : « Ibi anima valde delectabitur in continua visione delectabilis vultus Dei, de qua dicit Glossa

« super Psalmum, quod visione nihil delectabilis, quia semper amabant quem semper videbunt. In ea tanta est delectatio, quod, teste S. Augustino, si possent mali, mallent esse in penis et Deum videre quam esse extra penas et Deum non videre; illa enim facies delectabiliter mirabilis est et plena gratiarum. »

c. — *Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis*. Gaudium illud nemo tollet a vobis, ita ut gaudium illud nullum finem habiturum sit. Opponit enim in caelo Apostolorum gaudium futurum, gaudium mundi quod hac vita terminatur. Ac proinde non dixit simpliciter : Gaudium vestrum perpetuum erit, sed : *Gaudium vestrum nemo tollet a vobis*, ut ad gaudium alladeret hujus vite, quod multa tollunt, multa perturbant. S. Bernardus serenitatem celestis glorie adeo imperturbabilem esse asserit, ut neque a penarum infernalium, quas reprobi sustinent, atrocitate vel minimum obfusari possit. « Absit autem, » inquit, « ut vel eos qui ignibus aeternis, cum diabolo et angelis ejus deputandi sunt, plangat et defleat in illa civitate, quam fluminis impetus letificat, ejus et diigit Dominus portas super omnia tabernacula Jacob, quod videlicet in tabernaculis, et si quando gaudet de victoria, laborat tamen in pugna, et plerumque periclitatur de vita; in illa autem patria nulla prorsus admittitur adversitas, sive tristitia, quemadmodum de illa canit : *Sicut habitatio omnium nostrum habitatio est in te*. » Similiter S. Augustinus de illa beata vita sic scribit : « O vita vitalis, vita sempiterna, et sempiterna beata! Ubi gaudium sine merore, requies sine labore, dignitas sine tremore, opes sine amissione, sanitas sine langore, abundantia sine defectione, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate! » Angelicus doctor pariter in quodam opusculo suo, de beatitudine inquit : « Ubi nemo turbat alium, sed *sedebit*, dicit Dominus per Isaiam, *populus meus in pulchritudine pacis*. » Quoniam teste Psalmo cxlvii, 2, *confortavit serenas portarum Jerusalem, et benedixit filiis suis in ea.* »

10. De justitia vero, quia ad Patrem vado, et jam non videbitis me.

11. De iudicio autem, quia princeps hujus mundi jam iudicatus est.

12. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo.

13. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem; non enim loquetur a semetipso, sed quaecumque audiet, loquetur, et quae ventura sunt, annuntiabit vobis.

14. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis.

VERSUS 5.

Vado ad eum, qui misit me; et nemo ex vobis interrogat me, quo vadis?

Vado ad eum, qui misit me.

1. — Hoc Evangelium ex sermone, quem Redemptor noster in ultima cena ad discipulos peroravit, desumptum fuit, eoque sancta Mater Ecclesia ad vicinam Christi Ascensionem nobis annuntiandam uti consuevit. Unde Albertus Magnus dicit quod verba illa : *Vado ad eum, qui misit me*, hunc sensum habeant, ac si diceret : *Redeo ad Patrem*, adducitque illum Tobiae, xii, 12, textum : *Tempus est, ut revertar ad eum, qui misit me.*

2. — Hugo Cardinalis multa hujus Christi ad Patrem reditus motiva adducit. « Primo, quasi de triumpho gratias acturus. Secundo, quasi amicos curae commendaturus et petitiones nostras delatorum, et causam nostram defensurus. Tertio, loca nostra preparaturus : *Vado parare vobis locum*. » Quarto, vadit, mentes nostras ad superna elevaturus : *Cum exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum*. Quinto, vadit inimicos ad Patrem accusaturus, nisi penituerint. Sexto, vadit, quasi de victoria mercedem receptorus. Septimo, vadit stipendia militibus suis collaturus : *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem.* »

Et nemo ex vobis interrogat me, quo vadis?

3. — Enimvero Christus hoc loco sibi prima facie contradicere videtur; signidem, *Joan.*, xii, 36, Petrus eum interrogavit dicens : *Domine, quo vadis?* et cap. sequenti S. Thomas pariter dixit : *Domine, nescimus quo vadis et quomodo possumus viam scire?* Respondet Lucas Brugensis : « Priusquam acciperent clarum responsum, destiterant quaerere; » Christus autem aliquam ab ipsis in eo quaerendo sollicitudinem expectabat. Euthymius S. Petrum Dominum de loco, ad quem ibat, interrogasse dicit; Christus autem ab eo audire desiderabat, ut quaereret : « Quid agis? Oportuit discipulos dicere : « Quo vadis? sive, quid agis, nos derelinquens? » Quod Lucas Brugensis similitudine amici alienigenae declarat, qui alium amicum, quem magnopere diligit, discessum parere videns, multiplicatas apud ipsum instituit instantias, seu quaestiones, ut sciat quo et quid facturus abeat? « Improperat itaque

« snaviter, quod non agant amicorum more, qui amicum longo abeuntem interrogare solent de via, de mediis, de loco, de rebus illic agendis, aliisque hujusmodi et ex illis consolationem satisfactionemque accipere. »

4. — Rupertus Abbas, *lib.* xii in *Joan.*, eos jam antea Christum, quo iter, interrogasse sustinet, quando nimirum adeo se promptos iactabant atque paratos subsequi etiam in carceres et mortem, nihilominus Christum, qui eos, post tot etiam instantias et promissiones, turpiter in sequela defectaros noverat, praedicta verba subjunxisse : *Et nemo ex vobis interrogat me*; unde concludit : « Bene ergo ait : *Et nemo ex vobis interrogat me, quo?* » videlicet illam sollicitudinem suam suavi redargutione prenuntians, de qua postmodum dicitur : « est : *Amen venit hora, ut dispergamini omnes et me solum relinquatis*; tunc enim revera nullus ex eis dixit : *Quo vadis?* quia neminem velle vel posse eum sequi fuga declaravit. »

5. — S. Thomas, in *Joan.*, duas affert solutiones : primam D. Chrysostomi, secundam S. Augustini. Primus dicit, Apostolos ex praedictione persecutorum, quas passuros esse praedixerat, obstupefactos prorsus haesisse et mente attonitos : « Ita tristati et attoniti facti, ut quasi obliti de recessu Christi, et locutionem amittentes, eum de suo recessu non interrogarent. » S. Augustinus vero in Tractatu xiv super Joannem in ea est sententia, quod verbum *Vado*, non ad mortem, sed ad Ascensionem ipsius, relationem dixerit : « Vel quia interrogaverunt eum, quod esset iturus et responderat eis, se iturum, quo ipsi tunc venire non possent, nunc ita se promittit iturum, ut nullus eorum, quod vadat interroget; eentem enim in caelum non verbis, sed oculis deduxerunt. »

6. — Toletus Christi conquerentis, vel eos reprehendentis ratione adducit : « Quam obigationem Dominus propterea adhibet, ut causa expostio sui discessus, eos mirum in modum consoletur et instruat. »

7. — Jansenius moralitates aliquas in medium affert, quas ex his verbis deducere possumus. Prima est, quod nimia tristitia et turbatio saepe nobis obsistat, quo minus ea quaeramus, quae salutis nostrae spirituali sunt expedita. « Atque ob id pulso procul hujusmodi merore, graviter inquirendum in Scripturis, quo Dominus abierit et

DOMINICA QUARTA POST PASCHA

EVANGELIUM JOANNIS, CAP. XVI, VERS. 5

5. Vado ad eum, qui misit me, et nemo ex vobis interrogat me, quo vadis?

6. Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum :

7. Sed ego veritatem dico vobis; expedit vobis, ut ego vadam; si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos.

8. Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de iudicio.

9. De peccato quidem, quia non crediderunt in me.